

Nov razmah tujskega prometa in turizma v Kamniških-Savinjskih Alpah

Gorska turistika ima v Sloveniji najhvaležnejše in najlepše poprišče v Julijskih Alpah, Karavankah, v Kamniških - Savinjskih Alpah in na Pohorju. Turizem in tujski promet sta v področju prvih dveh gorskih grebenov, zlasti v Triglavskem pogorju in v spodaj ležečih dolinah že danes sijajno razvita. To se pa ne more trditi o Kamniških-Savinjskih Alpah. Najpoglavitejši vzrok za to je dejstvo, da ne vodi dovolj dobrih in pripravnih komunikacij v področje teh planin.

Temu nedostatku se bo v doglednem času, verjetno že v bližnjih letih, odpomoglo z izvršitvijo sledečih projektov:

I. Cesta Črna-Podvolovljek-Luče.

To je star projekt, ki bi bil moral biti izvršen že v stari Avstriji. Kranjski in Štajerski deželni odbor sta se bila dogovarjala glede izvršitve; toda ta je izostala, ker ni privoščil Štajerski deželni odbor napredka in gospodarsko-socialnega podviga slovenskemu prebivalstvu.

Ker bo ta cesta največjega pomena za gospodarski in turistični razvoj v tem predelu, je ideja za njeno zgradbo pred nekaj leti oživel; izvoljen je bil poseben odbor, ki pa se ni mogel prav udeleževati.

Na predlog oblastnih poslancev Kamniškega sreza je bil ta cestni projekt že 1927. l. sprejet »v proučevanje«. Vsi krajevni činitelji: Gornjegrajski in Kamniški sreski poglavar, Kamniški cestni odbor, Gornjegrajski okrajni zastop, Kamniški župan, Kamniška, Luška, Solčavska in Gojska občina pa so storili vse, da se ta cestni projekt tudi v resnici izvede.

Tako je Ljubljanski oblastni odbor v sporazumu z Mariborskim oblastnim odborom osvojil projekt in obljubil prispevati zanj 50% gradbenih stroškov, ako se zavežejo krajevni činitelji, da prevzamejo ostalih 50%. Na sestanku Kamniških krajevnih činiteljev, ki ga je sklical cestni odbor na 5. oktober 1928., so bili po uvodnih besedah sreskega poglavarja dr. Ogrina, oblastnega poslanca Novaka, župana Kratnarja in trgovca Cererja storjeni sledeči važni sklepi:

1. Krajevni činitelji prispevajo k gradbi ceste 50% (namreč krajskega dela ceste);
2. V to svrhu se najame skupno posojilo, ki se naj amortizira v 10 letih;
3. s trasiranjem naj se prične takoj, z zgradbo pa drugo pomlad.

II. Cesta Stahovica-Kamniška Bistrica.*

Tudi ta projekt datira iz prejšnjih desetletij. Načrte je dala napraviti Kamniška Meščanska Korporacija, toda do uresničenja ni prišlo. Lepo idejo, ki bo ogromne koristi za gozdno eksploatacijo Kamniške Meščanske Korporacije, obenem pa velepomembna za vsestranski turistični in tujskoprometni razvoj v Kamniških-Savinjskih Alpah, je lani oživil sreski poglavar Kamniški dr. Ogrin in stopil v stik z gospodarskim odborom Meščanske Korporacije. Po dolgotrajnem preresetavanju in pogajanju je prišlo do izrednega občnega zbora upravičencev Meščanske Korporacije, ki se je vršil dne 30. septembra 1928.

Na tem občnem zboru se je vprašanje zgradbe te ceste vsestransko razmotrivalo in je bil po izčrpni debati, ki so se je udeleževali dr. Vidic, dr. Benkovič, dr. Ogrin, ing. Molka, Cerar, načelnik Korporacije Debevc in drugi, sprejet tale sklep:

»Meščanska Korporacija se izjavlja v načelu za gradnjo ceste od Stahoviče v Kamniško Bistrico. Preden pa more občni zbor končnoveljavno o tem sklepati, naj se predloži še rentabilitetni račun.«

Meščanska Korporacija bo torej po nekaj mesecih zavzela končno stališče in se tudi odločila, ali zgradi po lastnem svetu potekajoči del cestne proge (8 km) sama, ali pa prispeva k skupnemu projektu za 11 km dolgo avtomobilno cesto 40% gradbenih in 60% vzdrževalnih stroškov.

Glede prevzema ostalih stroškov bo vodil sreski poglavar v stvari še pogajanja z ostalimi činitelji. Pričakuje pa se tudi državna in oblastna podpora. Morda bodeta kaj prispevala tudi SPD. in Zveza za tujski promet, ki kažeta veliko zanimanje.

III. Zgradba žične vzpenjače na Veliko Planino.

Ta projekt bo služil izrabi Velike Planine za zračne in solnčne kopeli, pozimi pa za smučarstvo; zasnovala ga je Zveza za tujski promet, koje predsednik dr. Rudolf Marn se posebno zavzema zanj.

Kakor je soditi, pride do uresničenja tega projekta temprej, čimprej bo zgrajena pod II. imenovana cesta, ki se bo nanjo naslajala žična vzpenjača.

* Primerjaj v tem oziru črtico »Iz Kamniške Bistrice« dr. K. Janežiča v 6. številki »Pl. V.« 1928.

IV. Železniška zveza med Savinjsko in Savsko dolino.

Moderni gospodarski in prometni pogoji zahtevajo čim boljše in čim krajšo zvezo med prizadetimi pokrajinami. Tej zahtevi pa ne ustreza sedanja železniška zveza gorenjih dolin preko Celja-Zidani Most-Ljubljana.

Zato se je začel 1927. l. v prizadetih okrajih najjačji in najčvrstejši pokret za sklenjenje najboljše železniške zveze med gorenjo Savsko in gorenjo Savinjsko dolino. Kakor vedno, so tudi pri tem vprašanju nastale varijante, ki jih zagovarjajo interesenti prizadetih dolin. Te varijanti sta:

1. Trata v Poljanski dolini-Škofja Loka, Kranj-Kamnik-Tuhinjska dolina-Gornji Grad-Šmartno ob Paki;

2. Trata v Poljanski dolini-Škofja Loka-Domžale-Črni Graben-Motnik-Sv. Peter (Polzela).

Naloga našega lista ni, da bi poudarjal prednosti ene varijante napram drugi. Eno pa je neovržno: za razvoj tujskega prometa in turizma ima večji pomen ona proga, ki zveže zunanje pokrajine z osrčjem prelepega alpskega sveta med Gornjim Gradom-Kamnikom in Kranjem; to je 1. proga.

Lokalni železniški odbori, ki jim načeluje glede prve varijante Kamniški župan Kratnar, glede druge pa trgovec Pustotnik in drugi, bodo morali iskati in najti pota in sredstva, da se čimprej sprejme v državni železniški program ona proga, ki se spozna z gospodarskega, tujsko-prometnega in vojaško-strategičnega pogleda kot najboljša.

V slednjem oziru bo imela važno besedo vojaška uprava.

*

Ko se uresniči vsaj del gori naštetih projektov, bo zlasti mesto Kamnik, dalje Kranj, Gornji Grad in Škofja Loka najživahnejše torišče tujskega prometa in izhodišče v slikovite in vabljive Kamniško-Savinjske Alpe, oz. v Poljansko-Selško hribovje z Blegašem in Rati-tovcem. To so poudarjali v dotičnih svoječasnih člankih (v »Jutru«) že R. Badiura in A. V. Pintar, dalje (v »Trgovskem listu« z dne 21. VI. 1928) dr. Fran Ogrin in v »Slovincu« z dne 14. X. 1928 S. Savinšek.

Seveda pa bo treba še mnogo dela in skrbi in veliko denarnih žrtev za dotične faktorje, preden bodo gorenji projekti drug za drugim uresničeni.

Josip Vandot: PRISOJNIKOVO KRALJESTVO

(Dalje.)

II.

Pastir sedi na kamnu kraj bogatega studenca na Močilu. Obraz mu je strašno zarasel s kocinami; dedec se menda ni obril že pol leta. Iz te goščave pa gleda dvoje prijaznih modrih oči, ki ne poznajo zlega in tudi ne nevšečnosti. Pred pastirjem stojita dve telici, neumnomirno, niti z repom ne zamahneta. Pastir pa ju krega z ostrimi besedami; kaj sta zagrešili nesrečnici, ve pač pastir, ki mora biti že v ranem jutru nevoljen, telici tega ne vesta. — Gori na hribčku se drami koča iz nočnih sanj, dim se vali iz dimnika, gospodar se suče po verandi in požvižgava veselo pesem. Pred kočo se pretegujejo zakasneli turisti in mežikajo z zaspanimi očmi v svetlo planinsko jutro. Studenec žubori poskočno — hladen, svež vetre veje doli z Mojstrovkinega pobočja in raznaša vonj ravšja in gorskih nagljev skozi zagorsko jutro, da ga je vse ozračje polno.

Pastir zapodi z nedolžno kletvico telici v reber. »Ahm«, pravi z zategnjenim borovškim glasom; »lepo vreme bo danes. Le poglej na Prisojnikove stene! Solnca ni, a vendar so že bele in imajo posredi višnjeve pikice. Zato pa vem, da danes ne bo hude ure. Prisojnik — Prisank, to ti je gora, da je lepše in boljše ne najdeš niti v Tirolcih. Za vreme je, za živino je, za ljudi je in še bolj za noro gospodo.«

Dedec se previdno usekne v rokav, zagodrnja in odkrevsa po rebri proti koči, da si tam diplomatično priberači kozarček žgočega jeruša. In že je pri koči in pri turistih; tri besede, tri poglede in že drži kozarček v roki. Smeh se razlegne z griča in glasno govorjenje; povešeni Prisojnikov vrh se posveti z rdečo svetlobo v rosno jutro. —

Z razgaljenimi pleči molči orjak Prisojnik nad dehtečo idilo kraj Vršiča, nad žalostnimi razvalinami, ki jih je pustila za sabo svetovna vojna. On pa je ostal, kakor je bil, mogočen, nedotakljiv. Le njegovo Okno je črno, samo dolg pramen sili skozi črnino, boječe in plaho; žaluje... Oj Prisojnik, borovška gora, ki ji ni para v daljnem svetu, borovski ljubljenec, ki je vanj zaverovano slehrno srce v dolini; ti ponos Borovcev! Stare borovške mamice so pripovedovale o tebi čudovite povesti, ko jim je bilo na večer dolg čas in so jim roke odrevenele od prebiranja črvivih jagod na stoletnem paternoštru. Triglav je siromašen s pravljicami, dasi sam »Zlatorog« odtehta sto pripovedk; Prisojnik ga prekaša, dasi se do sedaj še ni našel poet, ki bi se vtopil v njegovo kraljestvo in bi zložil iz domačih pripovedk veličastno epopejo. Tako pa gine pravljica za pravljico, pripovedka za pripovedko; mladi svet pa vidi in kaže le samega sebe in se je odtujil preprostosti narodne poezije.

Prisojnik res gospoduje nad vsem borovškim planinskim svetom. Dosti višje gore — tudi sama Razora in Škrlatica — so se podvrgle njegovemu gospodstvu. In to že od pamtiveka in še dolgo prej, preden so pričeli turisti laziti po našem gorovju. Zgodovina se ga spominja še v tistih časih, ko so pod njim kopali rudo; bila je od nekdaj gora poželjenja, skrivnostna gora, v katere osrčju se skriva samo suho zlato, ki pa ga stražijo tisoči škratov in nečedne golazni. Zato ni čudno, da je vsakemu Borovcu tako pri srcu.

Tri steze vodijo na njegov vrh — nemška, slovenska in Lavtižarjeva. Prvi dve izhajata od Erjavčeve koč, a sta deloma pod laško patronanco. Lavtižarjeva pot pa je vsa na naši strani; izpeljana je iz Koče na Gozdu, vzpne se takoj med stene in vodi med stenami do samega vrha.

Najinteresantnejša je v vseh ozirih pač nemška pot. Velja pa — po krivici — za opasno, priporočajo za njo vodnika in popolno treniranost. Meni se zdi to pretirano. Brez skrbi jo prehodi vsak voljan hribolazec. Seveda, sam se ne podajaj na pot, že zaradi dolgočasje ne. Od Erjavčeve koč vodi cesta čez državno mejo in onkraj meje zavije steza na levo proti Domu na Vršiču, kjer zdaj prebivajo laški graničarji. Nekdaj tako prijazna koč je zanemarjena! Graničarji te mimo nje puste obično čisto mirno. Nadaljnja steza je kaj muhasta: zdaj te vodi po laških tleh, zdaj po naših. Vedno pa imaš pod seboj Trento; krasna cesta je izpeljana iz nje in se dviga v velikih vijugah proti naši meji. Na desni kipi proti nebu strma Mojstrovka. Po visokem robu vodi steza prav pod Prisojnikove stene; nato zavije na dolgo in široko snežišče, ki je navadno zmrznjeno. Ko prideš do roba, se ti na široko odpre razgled po Soški dolinici in po južnem pobočju sosedne Razole. Pričenja se strmina, ki je jako enolična in je bila včasih vsa posejana s planikami. Naposled prisopeš preko goličave do navpičnih sten in obstaneš pri Oknu. Čudovita reč! Skozi ogromno steno je naravno izvrtana velikanska luknja, da bi imela največja kmečka hiša prostora v nji. Neprestano piha iz nje; pravijo, da je nevarno tod, če razgraja vihar; pograbi te in te odnese proti Borovski vasi. Če piha nasprotni veter, lahko poskusiš šalo: Vrzi klobuk v luknjo, pa ti ga veter prijazno prinese čez nekaj hipov skozi luknjo nazaj. — Skozi Okno je držala v starih časih bližnjica z Borovške planine proti Klinu. Ni mogla biti nevarna, če so po nji hodile ženske s polnimi jerbasi na glavi in so vso pot prepevale.

Do sem pride marsikateri turist, ki je bil doli v koči trdno prepričan, da bo čez nekaj ur sedel na Prisojnikovem temenu. Ko se zadosti načudi Oknu, se dvigne, da bi nadaljeval pot. A tedaj prebledi, mravlje mu zagomaze po hrbtu in prekriža se, če ima kaj krščanskih navad. Pa se marsikateri obrne in se spusti po goličavi navzdol, odkoder je bil prišel. Zagledal je nad Oknom navpično

steno, ki je vklesanih v njo nekaj stopinj, da naznačijo »stezo«. No, tega se turist ne ustraši; toliko, kakor velikega, črnega križa, ki je načrtan na gladko skalo, da naznačuje smrtno nevarnost. Nemci so pač znali markirati planinska pota! S črnim križem izprašujejo hribolazcu vest . . .

Na prvi pogled je stena res strašna; ko pa si jo pobližje ogledaš, ni tako huda. To mi bo pritrdil prijatelj France, ki sem ga onole leto z dvema tovarišema vodil do Okna. France je res obledel, ko je zagledal črni križ. Na moje prigovarjanje pa se je le pričel plaziti po steni, ki se dviga tik nad Oknom. Ko je premagal prvo steno, se je oddahnil. Steza vodi zdaj po grebenu; še je nekaj črnih križev, a ti ne strašijo več. Prerivaš se, ležeš po vseh štirih, telovadiš nad prepadi, nekajkrat potisneš tovariša navzgor, on te zato potegne za roke k sebi — pa si že pod vrhom. Obrneš se desno, vzpenjaš se še četrte ure in že stojiš kraj kamenite groblje, ki ti pove, da si na Prisojnikovem vrhu, kjer se lahko ovekovečiš v spominski knjigi.

Nazaj jo mahneš po slovenski poti, da ti ni treba več telovaditi in se križati pred črnimi križi. Zložno greš navzdol in ne zadeneš ob nobeno nevarnost. Seveda, izurjen moraš biti nekoliko v smučanju po lastnih nogah, ker vodi pot po dveh strmih, dolgih snežiščih. Če je po gorah dosti snega, moraš še celo pod spodnje snežišče in se plaziti pod njim, kakor da si v tunelu. Samo glej, da ne kreneš ob razpotju na nepravo pot, ki te povede do bistrega studenca na Borovski planini. Pač si pogasiš žejo in stopaš oživiljen proti Erjavčevi koči. A glej! Hipoma stojiš nad globokim prepadom, ki raste iz njega stara, široka, napol preperela smreka, koje vrh sega prav do roba prepada. Ne preostane ti drugega, kakor da potegneš vrh k sebi, se zavihtiš in šineš na smreko. Lepo splezaš po nji v prepad in zaviješ po stezi, ki vede po strmini na vrh Sovine Glave.

Tam gori te najbrž zapazijo laški graničarji, z rokami mahajo, žvižgajo in ti kličejo nerazumljive besede. Ti pa stopiš preudarno preko meje in si čez pol urice že v koči. V prijazni, domači koči si privoščiš kako merico in resno-šaljivo pripoveduješ gospodom in zanosnim hrvatskim gospem o junaštvih, ki jih je od tebe zahteval Prisojnik. Kar žal ti je, da ne moreš vsak dan splezati na Prisojnik; zdaj veš, da se ti tam gori ne more zgoditi nič hudega; ne bojiš se zelenih škratov, belih žen in tudi Pehte ne, najmanj pa črnih križev.

III.

Prisojniška kotlina je s svojimi gozdovi, sočnimi pašniki in s prekrasno lego igrala veliko vlogo v borovškem življenju. Saj se je pasla tod in onkraj na soški strani živina, ki je bila nekoč edino borovško bogastvo. Ovce in koze so redile starega Borovca in pasle so se jih cele čete v tej kotlini in še dalje po Travnem Brdu, po Krnici

globoko noter do podnožja Škrlatice in Lipnega vrha; našel si jih celo na prvih obronkih Prokletih Polic, kamor tedaj menda še ni bila stopila človeška noga. Planine pa so propadle že davno pred vojno, bajte in staje so se razsušile in sprhnele; le tu in tam naletiš na samotne, s travo porasle razvaline, ki strmé vate otožno, v srebrnem, veselem sijaju planin še žalostnejše. Rad posedaš na teh razvalinah; veter šušti okrog tebe, a pred tabo vstaja živahno, brezskrbno življenje, ki se je smejalo tod po planinah, ne uklenjeno v človeške zakone. Postavne, rdečelične planšarice so gospodovale tod in strahovale male pastirčke; prepevale so v jutro in večer, a zvečer so se smejale z vasovalci, ki so kljub dolgi in naporni poti prihajali iz Borovške vasi, ker jim je bila ljubezen premočna, da bi jo mogli krotiti sedem dni brez ljube. Lepi so bili taki večeri, lepsi po lepih dnevih.

Prisojniška kotlina je imela še drug, važnejši pomen. Skozi njo se vije čez Vršič pot, ki do Luknje in do Bohinja edina veže Savsko dolino s Soško. Na tej poti je bilo vedno živahno, Trentarji — ali Bovčani, kakor jih imenujejo Borovci — so hodili v Borovško vas po živež in so v zameno priganjali ovce, ki so jih za nizko ceno prodajali na borovških sejmi. Bili so slikoviti, markantni ljudje — možje suhi, zagoreli in mišičasti, a ženske lepo oblikovane, dasi so se v boju za obstanek prehitro starale. Ti ljudje so bili stalni modeli za povesti, ki so jih predle stare borovške mamice na zimskih prejah ali pa v kolprnih, ko so trle lan. Te povesti so bile povečini jako žalostne, kar ni čudno, ker so bili Bovčani zakrknjeni in smeli divji lovci, ki jim ni ušla nobena divja koza. — Dandanes jih ni odnikoder več; vprašajmo se, kako morejo zdaj živeti, ko so jim Lahi vrh Vršiča z bari-kado zadelali pot, ki so po nji hodili sto- in stoletja enakomerno in molčé, kakor da jih na plečih teži silna teža, ki se je ne morejo iznebiti od rojstva tja do groba v kameniti zemlji.

Erjavčeva koča na Močilu je naša obmejna postojanka. Pa se ji tudi pošteno pozna borba, da doseže sijajne predvojne čase. Zdaj je dobila tudi na naši strani tekmovalko tik doli Na Gozdu, ki pa ji naj ne bo v škodo. Erjavčeva koča je in bo prirodno izhodišče za grebenska pota na desno in levo ter za nova stenska na vse strani. Sto in sto gostov se bo v kočo privabilo, osobito, če se ljubi erar spomni dolžnosti, ki jih imej do prebivalstva. Skoro si žalosten, ko stopaš navzdol po široki cesti, zgrajeni med vojno in noseči še danes ime po nadvojvodi Evgenu (dasi z vso pravico zasluži ime »ruska cesta«, ker so jo gradili ujetniki Rusi). Cesta se ruši, vsa je izpodjedena in razrita od hudournikov; mostovi podrti, tramovi preklani, visoki, sezidani nasipi raztepeni, da le za silo še vzdržujejo težo od dežja izprane ceste. Razvaline, kamor pogledaš, in od pavsod prihaja preperel, dušljiv duh po grobovih in mrličih, po kletvah — in te kletve se ti zde tem strašnejše, ker vidiš, da se resnično izpolnjujejo.

Prijazne misli nas pa obhajajo ob pogledu na mično Kočo na Gozdu, stoječo tik pod Prisojnikovimi stenami na vabljevem brezuljku. Stavba je medvojna, udobna in polna tiste domačnosti, ki jo najtežje pogrešamo v planinskih kočah. Ves dan jo obliva solnce, da se koplje v blagodejni toploti, obenem pa se vonj ravšja, ciklamov, smrek in hoj razgrinja krog nje. V nočeh vzhaja mesec nad Špikom in Lipnim vrhom ter razliva srebrno svetlobo po silnem planinskem svetu od Škrlatice do tihe kočē. Bližnji slap omiluje tišino, da ne postane mučna.

Pri koči se pričinja drzovita Lavtizarjeva pot, izpeljana po severni Prisojnikovi steni prav do vrha, z odcepkom do Okna, kjer je zvezana z nemško potjo. Drzna je pot, vendar ni nevarna, ker je močno zavarovana s klini in z držaji. Premaga jo vsak nevrtoглаvi turist, ki so mu živci količkaj v redu in glava bistra. Vsa pot vodi po našem ozemlju; zato jo uberejo vsi, ki se hočejo izogniti sitnega prekoračenja meje po nemški in še bolj po slovenski poti.

Nižje doli sameva sredi gozda ruska cerkvice. Lesena je, vsa izrezljana in zgrajena popolnoma v ruskem slogu. Čas je pošteno zasadil zobe vanjo; nagnila se je že in bati se je, da se razruši.* Dasi je vse delo primitivno, ima vendar velik pomen za naše kraje, zgodovinsko in versko čustveno. Krog cerkvice so razsuti nepoznani grobovi nepoznanih ljudi, ki jih je ugonobilo težko suženjsko delo daleč od doma, daleč od rodnih step — v divjih, mrzlih gorah, ki so jih neprijazno zasipale z rjovečimi plazovi. Turist pase zdaj radovednost nad temi prostori, ljudje hodijo brezbrizno mimo — mari kdo poklekne na zapuščeno gomilo in v imenu matere zmoli očenaš za dušo mladega človeka, ki ga je ugonobil moloh vojske in srd razdivjanih gorskih elementov? Cerkvica ječi in se trese pred divjim planinskim vetrom, ki se zaganja vanjo. Ali se naj zruši na grobove, kjer počivajo razboriti mladci, ki so jo zgradili z izmučenimi, od dela krvavečimi rokami, ker jim je tako velevala ona brezmejna vera, ki jih je edina tolažila v dnevih groze in obupa? Ali za te mladce ni vstajenja in ljubezni človeških duš? ... Ne bojte se! Že prihajajo Vaši bratje, očetje, sestre in matere reševat vsaj blag spomin na Vas ...

Že so se osnovale bajke o Prisojniški kotlini. Pastirjev je strah sredi samotnih noči, ko brlé po nebu mrzle zvezde. Pravijo, da se oglašá med bukvami in hojami čuden glas, podoben jokanju malegá otroka. In če gredo za glasom daleč gor proti Robičju, se nenadomá razgrne pred njimi prostorna jasa, kjer ni ravšja, ampak samo nizko resje. Črna tema je razlita nad jaso, a sredi teme švigajo sem in tja višnjevaste lučce; nemirne so in se zaganjajo proti nebu, kakor da

* Ruska Matica jo je medtem dodobra popravila. — Uredn.

bi hotele daleč gor do zvezd. A omahujejo in padajo med resje in zopet vstajajo in se zaletujejo. Veter žvižga s skalnatega pobočja sosednjega Robičja in tuli čudno pesem, ki je ne more razumeti živ človek. Pastirji se križajo, ker dobro vedo, da so te kresnice ruske duše, ki jočejo radi tega, ker se nihče ne zmeni za njihove grobove in pusté, da leže njihove kosti tam, kamor ne pokopujejo niti živine, ki je poginila na planinski paši. Pastirji beže v bajto; tu molijo za nesrečne duše in mečejo na pozabljene grobove sveže gorsko cvetje ... Zato: bratje, sestre, ne odlašajte s skrbjo za grobove svojcev!

Ves gluhi gozd, ki se razteza dol do Klina in do proda poskočne Pišnice pa noter do Tamarja, je poln skritih grobov, ki zanje ne ve nihče in menda tudi ne bo izvedel. Tragedije ponosnih ljudi s svobodnih step bodo za večno nepoznane. Oprijete pa so se jih bajke in pripovedke, a te ne zamro nikdar. Tako bo najtrajneje ohranjen spomin na trpine-junake.

Oddahneš si, ko stopiš iz gozda na prostrani pašnik v Klinu. Doli kraj proda se vsedi na mehko trato. Solnce greje prijetno in se počasi, počasi pomika preko ozke zagorske dolinice. Divje čebele šume neutrudno med pisanim cvetjem, gorski potok čeblja med gladkim kamenjem in z obronka vriska pesem starega pastirja, ki mu srce kljub poznim letom noče postati staro. Tri samotne megle se vlečejo leno sem od Škrlatice; nikamor se jim ne mudi. Tam na nasprotni strani štrli proti nebu divje, od širokih jarkov razjedeno gorovje; solnce se upira naravnost vanj, da ga vidiš kakor na dlani; lahko šteješ pečino za pečino, prepad za prepadom in ozka snežišča, ki se srebré med črnimi kotanjami. Preko tega gorovja gleda ostri Špikov vrh kakor hudomušen radovednež.

In sanjaš, da sam ne veš, kaj sanjaš. Ne ljubi se ti ničesar in nočeš nikamor več; kar tu bi ostal na trati. Iz sanj te prebudi pastir, ki je stopil tik do tebe. S palico te dregne in z velikimi besedami priberači požirek iz tvoje čutare. (Konec prih.)

M. Kajzelj: NA ŠKRLATICO V ZIMSKEM SNEGU

Nastopilo je vreme, kakršnega sva želela s tovarišem Drofnikom: po toplem, deževnem jugu je pritisnil mrzli sever in razgnal težke oblake. Tak prehod je za uspeh zimske ture neobhodno potreben.

Drugega dne, bila je ravno sobota, sva se odpeljala s številnimi smučarji v Mojstrano. V nedeljo (26. II. 28.) se je vršila tam skalna tekma.

Precej, ko sva zavila iz vasi, sva si ogledala pobočja desno Stenarja. Zasnežena so bila videti — spogledala sva se —: »Žaltavo«. Celo pot do Vrat sva molčala. Premišljal sem o nameravani turi in

manj in manj upanja sem imel na uspeh. Poleg tega me je spravila v slabo voljo naporna hoja po srenu, ki je včasih držal, včasih se je udiral pod stopinjami. V Aljaževi koči sva skuhala čaj in zlezla med slamnjače. »Če bo sneg držal, poskusiva, če ne, greva v Mojstrano«, sva si dejala.

Temno je še bilo, ko je naju zbudil mraz. Zakurila sva v pečici in skuhala zajtrk. Zunaj je vladal rezek mraz, nebo je bilo posuto z zvezdami. Sneg je na planem držal, v gozdu pa se je udiralo. Torej poskusiva! Nepotrebne stvari sva pustila v koči in odrinila. Zavila sva v odprt jarek.

S svetiljko sva spela po zasneženih skalah kvišku. Z naporom je prišlo tudi razpoloženje; zdaj ne odnehava zlepa! Precej visoko sva že bila, ko se je zaznala na vzhodu zarja. Pri navpični skali, kjer je poleti slišati vodo, sva navezala dereze in načela strmo osrenjeno pobočje na levi. Nad njim sva krenila na desno. Dalje je šlo po srenastih in skorjastih odprtih žlebovih in pobočjih do Rogljice, pod katero sva prečila na desno. Solnce je že močno grelo; slekla sva suknjiče. Prečenje v Zadnji Dolek je bilo precej nerodno, ker so bile strme skale zasnežene in spodaj poledenele. Širok žleb naju je privedel do previsne skale, kjer je zgrajeno zasilno zavetišče.

Na tem mestu sva si privoščila polurni počitek, edini na celi turi. Ura je bila ravno deset, rabila sva do sem pet ur in dvajset minut. Ogledovala sva strme zasnežene stene, ki so imele odločiti o najinem uspehu ali neuspehu; kajti greben je lažji, zlasti, ker ni bilo videti opasti (snežnih streh).

Navezala sva se in prešla v snežno pobočje pod stenami. Vse razen aparata in tablice čokolade sva pustila pri skali. Šla sva naravnost navzgor; kmalu sva zagledala na desni napol zasneženo žico. Izkopala sva jo in prečila proti desni. Sledil je vstop navzdol. Zavaroval sem tovariša, ki je sekal stopinje. Čez zelo strmo snežišče (deloma nad 60°), kjer je bilo treba kopati tudi prijeme, sva prišla do navpičnega kamina, ki je poleti zavarovan s klini. Sedaj so bili vkovani v led in zakopani v snegu. S kopanjem stopinj in prijemov sva se prerila slednjič skozenj na škrbinico. V gornjem delu sva celo odkopala del žice.

S škrbine gre pot navzdol v žleb. Midva pa sva krenila na levo pod gladko ploščo in nato splezala po nerodni poledeneli zajedi navzgor. Prečila sva malo na desno. Nadaljnji prehod je tvoril pet metrov visok kamin, v katerem je bila v višini dveh metrov zagvozdna previsna skala. Nad njo je sicer strmi prod, bil pa je takrat zalit z ledom. S cepinom in z vrvo sva premagala ta previs. Tudi dereze so prijemale na ledeni glazuri skal. Dalje sva prečila proti desni zelo strma snežišča in nato prišla na greben.

Na grebenu sva zvila vrv, ker se zamudi z njo dvakrat toliko časa, greben pa ni bil preveč izpostavljen in so dereze prav dobro prijemale v trdem srenu, deloma tudi ledu, kjer je pel seveda cepin. Šla sva najprej po grebenu, nato sva prečila nekaj časa po desni strani, naposled zavila zopet na greben; po njem sva dospela na vrh.

Krasen je pogled z grebena v globoke zasnežene doline, nepopisljiv pa na bližnjo Martuljkovo skupino, na Triglav in zapadne Julijske. Ozračje je bilo popolnoma čisto, kakor more biti le pozimi. Ta razgled in užitek pri delu samem, ki sva ga opravljala z veseljem, mi ostane neizbrisno v spominu. Zimska tura na Škrlatico je doslej moja najlepša.

Na vrh sva bila stopila ob pol treh; imela sva torej le še štiri ure časa do noči. Hodila pa sva od počivališča do vrha, to je za pot, ki jo poleti prehodiš v eni uri, cele štiri ure. Slikal sem še pogled proti Triglavu, nato sva nemudoma odšla isto pot nazaj.

Do počivališča sva rabila zopet štiri ure kakor navzgor, ker je hoja navzdol še težavnejša; tudi stopnje so bile deloma zasute, tako da sva jih morala znova kopati in sekati. Pri skali sva oprtila nahrbtnike in že v mraku odšla navzdol. Ko se je popolnoma stemnilo, je posvetil za nekaj časa mesec, a kmalu je zatonil za Stenar. V sprednjem Dolku je bilo temno ko v rogu; imela sva sicer s seboj svetiljko, a kdo jo bo nosil po strmem srenu! Rajši sva se spuščala previdno navzdol, tipaje s cepinom. Ob devetih sva izčrpana prestopila prag Aljaževe koč. Zdaj pa brž med žimnice!

Dr. Jakob Prešeren: ODLOMKI IZ VOJNEGA DNEVNIKA

(Dalje.)

29. X. 1915.

Ponoči je padlo snega za 10 cm, danes pa je južno in vlažno vreme, ki je olajšalo naše trpljenje v veliki meri. Meni se ne godi slabo: to se pravi, godi se mi tako ko ljudem, ki jih opisuje Dostojevski v svojih Zapiskih iz Mrtvega doma. Danes nosimo deske, po 12—14 po dva m dolge, z Bogatin pod koto 1678 ves dan od sedme zjutraj do šeste zvečer. Ob šestih je napovedana menaža. Vse to ob grenki jutranji kavi. Potem pa počitek na podstrešju konjske staje.

Pot z Dupelj na Bogatin je nova, zgrajena prav v zadnjem času. Pelje čez koti 1453 in 1595 na greben pod Velikim in Malim Bogatinom, kjer se konča vzpenjača, ki pripelje iz Bohinja. Tam je tudi stik s potjo, zgrajeno iz Bohinja mimo planine Na Kraju. S te poti, ki jo pasira vsak dan cela prehrana za polk na oslih, mulah in ponijih, ki jih gonijo ljudje vseh narodnosti, v prvi vrsti Bosanci, je videti Krn v celi veličastnosti. Pa tudi Italijani morajo videti to pot v celi njeni razsežnosti. Teren je tak, da se čudim, kako so mogli Italijani sploh zavzeti Krnovo piramido.

20. XI. 1915.

Na Kranjskem je legel mrak po dolinah, Karavanke so žarele v zadnji zimski krvavi svetlobi, na drugi strani pa se je svetilo v fosforni luči morje, žarel Doberdob in Tržič, ko sem stal na sedlu Bogatina. Moj plašč, tolikrat premočen od deževja zadnjih dni, je zmrznil na meni in štrlel na vse strani kakor krinolina, moji čevlji so mi postali trdi ko rog in zeblo me je v njih do konca nohtov. Zima je pri nas postala v zadnjih dneh že velika. Nisem čutil ne odrevenelega plašča, ne zmrznjenih čevljev. Preveč sem bil zatopljen v občudovanje narave. Počasi je legel mrak tudi na Doberdob, izginilo je morje, izgubila se je v poltemi vijugasta pot Soče. Kranjska spi. Na Doberdodu pa vstaja življenje, ki trosi — smrt.

Svetlikanje šrapnelov, ogenj iz tisočerihih topovskih žrel »tam doli, kjer ljudje prebivajo«, kaže obe črti, med katerima divja boj. Predaleč je, da bi se čul bojni vrišč semkaj, kjer je kraljestvo Zlatoroga. »Glejte«, sem mislil, »da v speči Kranjski ni smrti in da v civilu ne mrjo več ljudje«, ko sem videl početje na Doberdodu. V tem me je dohitela novica, da je umrl svetnik Toporiš. Zdramil sem se in zavedel. Svojo osamljenost pa sem čutil še bolj...

28. XI. 1915.

... Tam, kjer se pot dviga v zadnjih serpentinah, da se potem prevali čez Bogatinovo sedlo na planino Na Kraju, tik ob kranjsko-primorski meji, nas je srečal transport klavne živine. Če bi bil laški topniški opazovalec slep, bi nas bil moral videti. Že poprej je s šrapneli streljal na to mesto. Zdelo se nam je, da samo za kratek čas, kajti večkrat se ni mogoče ubraniti vtisa, da si preganjajo gospodje čas tudi s takimi stvarmi. Vendar nas je to pot opazil pravočasno, ker je bil v belem snegu vsak dovolj viden. Samo »b-s-s-s-s-s -- cef« si še slišal, videl, da je vrglo plast snega kakih 15 korakov od poti kvišku. Več ni bilo časa, kajti zajahal sem sanke in se v divji brzini spustil po ozkih vijugah na kranjsko stran. To je menda edino mesto, kjer dosežejo laški topovi našo deželo. Za svoja žrela so zvrtili v Krnovi piramidi kaverno in naloga našega topništva bo, da jo razbije.

Iz dopisa nadsvetniku dr. Rogini:

7. II. 1915.

»... Tako lep dan je danes, da bi človek zlagal himne na vračajoče se življenje narave, če bi bil poet in — če bi pokanje šrapnelov v razdalji nekaj sto korakov ne vplivalo pomirjevalno na pesniško razdražene živce. Solnčno gorkoto čutimo tudi mi že prav blagodejno, čeprav živimo v višini 1400 m, ki ne orjemo, kakor to delajo že Vaši Dolenjci.

Moštvo je odšlo iz lesenih barak, obljudenih od tisočev uši treh vrst, proti katerim ne pomaga nobena »žavba« s še tako zamotano

kemično formelco, nobena parna kopel in tudi nobena Entlausungsanstalt ne. Zato je naš boj proti njim neprimerno ostrejši, obenem pa veliko uspešnejši, kakor je proti Lahom. Solnči se moštvo, razgrinja srajce in spodnje hlače ter išče v njih z mikroskopično natančnostjo. Mimogrede se ob tem poslu pomenkujejo o prebitih križih in težavah, o bojih lanskega leta v Karpatih, mislijo nazaj na civil, delajo načrte za bodočnost ter govorijo s hrepenenjem o miru, kot o nekaj strašno negotovem in neskončno oddaljenem.

... Pišem Vam zvečer v svoji baraki pri električni luči. »Osram« žarnica najnovejšega sistema mi sveti. Med pisanjem skomizgnem mimogrede z rameni, kadar me med pleči ugrizne uš ali pa se z levico popraskam, kadar me nadleguje po drugih, skritejših delih telesa. Če bi tega ne bilo, če bi ne videl okoli sebe razmetanih nahrbtnikov, vsakovrstnih odej in poljskih čutar, če bi ne visele po stenah puške, bajoneti, snežna očala, smučī in druga ropotija moderne gorske vojne, pa bi si skoraj mislil, da sem v kaki planinski koči.

Dne 4. t. m. so otvorili razvedrišče v proslavo neke obletnice; v njem ima prostora več ko tisoč mož. Zgrajeno je iz samih desk, ima poleg dvorane z nekakšnim odrom tudi stranske prostore in je obito od zunaj z deščicami, kakor se rabijo na Gorenjskem ali Koroškem za kritje streh. Vse to smo morali znositi in zvoziti po dolgih in nevarnih potih, često med ognjem topništva.

Otvoritveno slavnost je začela divizijska godba, ki je morala v ta namen nalašč prilezti v naše hribe iz bolj varnega zaledja. Seveda s koračnico; potem je govoril polkovni poveljnik, slaveč hrabrost mož izpod Triglava v nemškem jeziku. Njegov govor je prevel v slovenščino vojni kurat Turšič. Potem je obljubljal odposlanec koroškega domobr. pešpolka, da bomo laškega sovražnika zapodili tja, od koder je prišel. Godba je zaigrala zbor romarjev iz Tannhäuserja, barkarolo iz Hoffmanovih pripovedk in pa valček iz Čednostne Suzane. Meni je godba tako šla do srca, da sem ob misli na pretekle čase in na zasanjano, a najbrže nikoli doseženo bodočnost šel od slavlja, še preden je bilo končano. Odšel sem »domov« in se zaril v svoje »pernice«.

V isti dvorani in na istem mestu je bila davi maša, opoldne so otvorili ravno tam kantino, zvečer pa bo kino. »Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci«, je rekel Horac ali, kakor pravijo pri nas, »Krieg ist Krieg«; »Velika miškulanca«, pravim jaz.

V kantini se je dobilo vse mogoče: čaj z rumom, ribe, kisle kumare, keksi, razglednice, šivanke, papir, cigarete. Žal, da je bilo vse v enem dnevu razprodano in se ne ve, če sploh kdaj pridejo nove zaloge.«

(Konec prih.)

Rado Pavlič: ČEZ KARAVANKE NA VISOKE TURE

Ljubljana—Golica (13. avgust 1926.). — Že več let sem se bil pripravljaj na kaj višjega, visokega, na Visoke Ture, a vedno je ostalo samo pri pripravljanju. V začetku avgusta 1. 1926. pa sem se za trdno odločil.

Mlad jurist iz Ljubljane, za svoja leta dosti izvežban in zelo vztrajen turist, je ne vem kako izvedel za mojo namero. Prišel je in me je prosil, če se mi sme pridružiti. Bil sem ga vesel; kajti samemu hoditi po neznanih, tujih krajih ni vedno prijetno. Zdaj sva bila vsaj dva.

Vse je šlo po volji. Vreme je kazalo dobro, skrbno sva bila opremljena z izkaznicami, vizumi, denarjem ter s planinskim »itd.« Ob treh popoldne sva oddrdrala z gorenjskim vlakom proti severu.

Bilo je v petek in trinajstega: midva pa korajžna!

Na Jesenicah se nisva prav nič mudila. Veselo sva stopala po trdi cesti naprej in navzgor; glasno so odmevali koraki težko okovanih čevljev in udarci nanovo nabrušenih cepinov. Dereze so žvenketale zadaj na nahrbtniku in gotovo sva se temu ali onemu zdela smešna, da hodiva tako opremljena na našo nedolžno Golico. Praviti in vpiti pa nisva mogla: saj ne greva samo na Golico, ampak preko Golice na Großglockner.

Kolikokrat sem že hodil po tej prijazni planinski poti! Ali doslej še nikoli v avgustu, ko se obračajo turisti po večini v višje gorovje. Toda reči moram, da ni Golica morda nikoli tako vabljiva in izprehod tja gori tako prijeten kakor baš o tem času — pa če tudi nima narcis. Na njih mesto so stopile mile, dišeče murke. Kar žal mi je, da prihaja ob tem času tako malo ljudi gori. Ustavila sva se tam na prvem travniku, kjer se je ustavilo že toliko in toliko obiskovalcev Golice ob trganju narcis. Sedaj je bil travnik pokošen in prijetno je dišalo seno, zloženo v kupe. Dvignila sva poglede tja gori na desno proti Stolu. Še nikoli se mi niso zdela tako lepa njegova pobočja, ki so se kopala v žarkih zahajajočega solnca. In tam na drugi strani Julijske Alpe: Triglav, Škrlatica, Špik in Mangrt v ozadju. Nobene meglice ob njihovih vrhovih, nobenega oblaka na nebu! Dolgo sva stala in občudovala. Kar težko nama je bilo iti naprej; ustavila sva se v Spodnji koči.

Golica—Baba—Kepa—Berthahütte—Ledenice—Vrata (Törl-Maglern)
—Drašče v Zilski dolini (14. avgusta 1926.).

Noč je bila čudovito lepa. Ozračje mirno, v dolini na tisoče lučic, na nebu na milijone zvezdic, vmes pa nemi velikani ko začarane sence. Le z Golice pojmite vso to lepoto.

Ko sem ob 4. uri zjutraj stal pred kočo, je bilo še vedno vse mirno, samo lučke v dolini so bile ugasnile in zvezde na nebu so zaspale. Le dve sta še kljubovali: ena na vzhodu nad Ojstrico, a druga, še svetlejša, na zahodu nad Škrlatico. Moj mladi tovariš je ves ginjen vzkliznil: »Sem pridite ljubljanski filistri in pojmovali boste lepoto božjega stvarstva!«

Ob 5. uri sva že lezla po pobočju proti Kadilnikovi koči. Ko sva dospela na greben, se je razlilo tam na vzhodu sâmo čisto zlato po jasnem nebu: solnčni vzhod! Divno!

V zgornji koči sva se ustavila samo mimogredé; kajti imela sva pred seboj še dolgo pot. Veselo in hitro je šlo dol in gor, sem in tja. Solnce je pritiskalo in debele kaplje so nama stopale na čelo. Ves čas so naju spremljali naši velikani, ki jih nisem še nikdar videl tako lepih in čistih kakor tisti dan. Včasih sva se ozrla nazaj tja doli proti Ljubljani in naša Šmarna Gora, zavita v tenek pajčolan, se nama je zdela vedno večja, čim bolj sva se oddaljevala. Najbolj pa so hiteli najini pogledi in najine misli tja gori proti severu, iskajoč v daljavi med snežnimi velikani največji, špičasti, z večnim snegom pokriti vršac. In kadar sva ga ugledala, sva vsak zase na tihem mislila: »Bogve, ali bova dospela srečno tja gori ali ne? ...«

Sredi dopoldneva sva zlezla na B a b o (1892 m), ki je sicer nekoliko višja, a daleko ne tako lepa kakor Golica. Povsod so se pasle črede goveje živine; na koroški strani sva videla na stotine ovac, na nasprotnem pobočju pa je mirno počivalo precejšnje število mršavih konj. Midva pa naprej, v vročini in žejna. Pri obilnem studencu, ki naju je nanj opozoril pastir, sva se pokrepčala, da nisva čutila nobene utrujenosti več. Dalje in dalje. Še nekaj strmih stezic, malo plezanja po klinih in žici gori in doli — in točno ob 12. uri sva bila na vrhu K e p e (2143).

Še vedno je bilo nebo tako jasno kakor zjutraj; nikjer nobenega oblčka. Na vrhu gore je bilo okoli 20 turistov, samih Nemcev, večinoma Dunajčanov, kakor sem razbral iz knjige, ki jo je postavila gori v močni železni škatli Kranjskogorska podružnica SPD.

S prijateljem sva se vsedla na prijazen, samotni prostorček, kjer sva počivala. Bila sva lačna, a jesti nisva mogla, ker sva bila še bolj žejna, vode pa nikjer. Zato sva se odločila, da greva naprej do bližnje nemške koče, B e r t h a h ü t t e (1560). Pot naju je peljala po strmi, divje razjedeni in razdrapani jarugi. Čim bolj sva se spuščala doli, tem bolj so se nama šibila kolena, a poti ni hotelo biti ne konca ne kraja. Okoli 3. uri popoldne sva izmučena dospela v imenovano kočo. Prijazna oskrbnica nama je postregla, kolikor je le mogla. Skuhala nama je čaj in prinesla izvrstno pivo, ki je bilo za polovico cenejše kakor pri nas. Ko sva tako potolažila žejo, sva začutila strašen tek; saj pravzaprav še ves dan nisva nič jedla! In privoščila sva si

pravkar pečene krofe in mesa v izobilju. Po poldrugournem počitku sva bila tako okrepcana, da bi lahko zopet ves dan hodila. In to je bilo potrebno, ako sva hotela dovršiti pot, ki sva si jo zjutraj začrtala. S prijetnimi občutki sva zapustila gostoljubno novo kočo Beljaške sekcije nemškega planinskega društva, ki jo je menda zgradil knez Lichtenstein sredi svojih obširnih gozdov na vabljevem kraju med Kepo in Malo Kepo. Posebno sva bila vesela, ker nama je oskrbnica zagotovila, da imava kot člana SPD v vseh nemških kočah iste pravice in ugodnosti kakor člani NPD. Posebej pa je poudarila, da člani italijanskih planinskih društev niso deležni nobenih olajšav. Izkazalo se je, da je govorila resnico. V vseh kočah sva bila prijazno sprejeta in povsod so postopali z nama, kakor da sva njih člana.

Kako veselo je sedaj šlo doli! Lepa, dobro markirana pota z mnogimi napisi; mrzli, vabljivi studenčki, prijazna senca in polno veselja in zaupanja v srcu! Ob 6. uri sva že bila v Ledenicah in pol ure pozneje sva sedela v vlaku, ki jo je pihal mimo lepega Blaškega jezera proti Beljaku in potem dalje po Zilski dolini proti italijanski meji. Ko sva izstopila v Vratih (Törl-Maglern), je bila že trda tema. Še tri četrt ure hoda po prašni cesti — pa sva dospela do Drašč, male vasice pod prijazno Gorjansko planino.

Na Gorjanski planini, 1695 m (15. avg. 1926.). — Toda to ni bilo tako lahko, kakor bi si mislil. Bila sva v popolnoma neznanih krajih, a vse stvarstvo na zemlji je že objemala temna noč. Luči nisva imela, žveplenk tudi ne, da bi vsaj na karto mogla pogledati, a zvezde na nebu so nama le slabo razsvetljevale neznano pot. Tam v daljavi se je zdaj pa zdaj zasvetila luč izza drevja — tam morajo biti Drašče. Šla sva po cesti, kolikor sem se pač mogel spominjati po karti, ki sem jo ogledoval še podnevi; ko sva dospela tik pred vas, sva srečala veselega možakarja, ki je malo preveč pogledal v kozarček. Vprašala sva ga, če nama more povedati, kje je hiša, pri kateri se pravi po domače »pri Stutzu«. Nekaj nama je pravil, toda takoj sem uvidel, da nama ne more nič točnega povedati. Tovariša je že začelo malo skrbeti; toda hitro sem ga potolažil, rekoč, da bova v najhujšem slučaju pač spala na prostem; zavila se bova v pelerine, pa bo; saj je noč lepa in mraza tudi ni.

Ko sva dospela do prve hiše na levi, iz katere je prihajala luč, sem stopil čez majhen mostiček in hotel poskusiti, če bom tukaj kaj izvedel. Tedaj pa se je zagnalo troje ali četvero lajajočih cuckov proti meni, da sem že stisnil cepin v desnici, in istočasno je nekdo jezno zaloputnil vežna vrata. Tukaj torej nič! Naprej! Ustavila sva se pred hišo, ki je bila močno razsvetljena in iz katere so prihajali veseli glasovi mladih ljudi — fantov in deklet. Stopil sem pred vrata; ker sem slišal, da govorijo nemški, sem jih vprašal po nemško. Slučaj je hotel, da se je nahajal mladi gospodar, po katerem sem popraševal,

med veselimi vasovalci. Nekdo ga je poklical in sedaj je bilo vse dobro. Peljal naju je na dom, kjer pa so že skoro vsi spali. Mojega sinčka, ki je bil tu mesec dni na počitnicah in ki je prav tisto soboto imel svoj 14. rojstni dan, je hitro nekdo poklical. Vstali so tudi nekateri drugi. Vse v redu! Pol ure pozneje so ugasnile električne luči in vsa hiša se je zazibala v sladek sen.

Drugi dan je bila lepa nedelja, kakršnih nam je ljubo nebo tisto leto malo naklonilo. Ko sem se napravil in vprašal, ali želi kdo iti na Dobrač, sem takoj spoznal, da nima nobeden prave volje za to. »No, pa pojdimo na Gorjansko planino«, sem rekel, »bomo vsaj pozdravili dobro gospo, ki je povabila mojega sina in prejšnji dan prišla iz Ljubljane k svoji mami na planino.« Dekleta in gospodar so bili namenjeni nekam na semenj, jaz, moj spremljevalec, moj sinček in še neki osmošolec, ki je tudi prejšnji dan prišel na Koroško, smo jo pa mahnili po najbližji poti naravnost gori po nenavadno strmi rebri na visoko planino, o kateri sem že toliko slišal. Pot nas je peljala skozi temne smrekove gozdove, mimo studenčkov in potokov in preko zelenih trat više, in više. Bila je lepa in dobro izhojena, ali naporna. Ko smo po triurni hoji dospeli iz gozda do italijansko-avstrijske meje, se je odprla pred nami prelepa zelena planina, kakršnih sem videl le malo. Tam gori pod vrhom nas je od daleč pozdravljalo pet do šest zidanih koč, kojih okna so se lesketala v solčnih žarkih. Na tratci pred kočami so stali ljudje, ki so opazili naš prihod; mahanje z robci je dokazovalo, da so nas nekateri izmed njih spoznali. Sledilo je nekaj veselih planinskih vzklikov, napravili smo nekaj sto korakov — in bili smo med njimi.

Gospa iz Ljubljane in njena dobra mamica sta nas prijazno sprejeli in odpeljali v malo kočico, ki je stala sredi med drugimi. Ena sama med njimi — najjužnejša — je italijanska s slovenskim oskrbnikom, druge so avstrijske. V koči smo se okrepčali s kuhinjskimi blagri spretne gospodinje.

Popoldne nas je peljala ljubljanska gospa na vrh, da nam razkaže svoje kraljestvo. Tam doli na levo Triglavsko pogorje, še vedno tako lepo in čisto, pred nami Mangrt v vsej svoji lepoti, Rombon, Viš, Montaž, Sv. Višarje, tam v kotu slovito Rabeljsko jezero, okoli in okoli zelene planine, tam doli Zilska, Rožna in Dravska dolina — Prešesko, Blaško in Vrbsko jezero, mogočna Kepa, a proti severu Visoke in Nizke Ture...

Nenadoma je potegnil mrzel veter in gospodično Berto, lepo, a bolešno deklico, ki je iskala zdravja na planinah in ki nam jo je predstavila naša gospodinja, je začelo zebsti. Umaknili smo se v kočico.

Medtem je dobra stara ženica skuhala žgance. Pošteno jih je zabelila in postavila na mizo veliko skledo zavretega mleka. To je bila jed! Sredi popoldneva smo šli nabirat jagode; z nami je bila tudi

Berta, ki je bila tisti dan nenavadno živahna in vesela. Pozneje so mi pravili, da je to čudno, ker je sicer vedno tako otožna, zamišljena in bolj sama zase. Gotovo smo veseli tujci prinesli vsaj za trenutek nekoliko razvedrila v njeno samoto... Ko smo odhajali s planine, nas je spremila doli do gozda; na vabilo, naj gre z nami v Drašče, je rekla: »Es wäre zu schön, aber ich darf nicht!«

(Dalje prihodnjič.)

Dr. H. Tuma: IMENOSLOVJE (NOMENKLATURA) JULIJSKIH ALP

(Dalje.)

II. Vzhodni del,
med Sočo Savo in Bačo.

1. skupina.
Mangrt 2678 m.

Predél 1156 m. Predelske Glave 1618 m.

Laštanovec¹ 1655 m, na jug in sever dolga grapa Rázor.

Vrh Bajte 1647 m, pod njo na jug polica Gorjuda,² na sever Krničica, na zahod nad njo Vrh Krničice 1558 m.

Mali Hlebec 1816 m, Veliki Hlebec 1867 m, tik njega brez kote Skutnik³ 1878 m (Predelski), Veliki Grintavec 1944 m (Predelski), Mali Grintavec 1923 m.

Od Rabeljske nemške strani se imenujejo vrhovi od Predelske Glave do Grintavev: Lahnspitzen, ime od velikih prodiv zahodno pod vrhovi: Predelski Prodi.

Na sever Grintavev: Vraška Škrbina 1799 m (Törleraiblschneide), prehod iz Remšendola v Rabelj, na Vraško Planinico 1271 m (Törleraibl)⁴; nad njo Jezerni Vrh 1822 m, Raiblkopf; južnovzhodno nad Rabljem Grosser Schober 1845 m; Sedelce 1488 m (Schobersattel), Kleiner Schober 1651 m. Na zahod Fünfspitz 1844 m, 1884 m, 1877 m, 1905 m in 1907 m; pod 1844 m brda na jugozapad Lärchköpfe, na vzhod sedaj opuščena planina Kleinaibl 1626 m, na sever pod 1907 m Greuteraibl 1510 m, slov. Kolja Jama. Na sever: Aiblkopf 1744 m, Eschaltalkopf 1309 m, Greut (Rovti) nad Trbižem 825 m.

Škrbinica 1823 m, prehod iz Mangrtske doline, čez Žlebe in Sinji Dol, na sever v Krnico in Torerbach (Vraški Potok); greben na jug Vršič (Predelski) 1914 m (Konfinspitz).

Čez Stožje 1733 m, škrbina (Tožasattel)⁵, prehod od Mangrtske planine 1295 m v Krnico 1455 m in Torerbach.

¹ Laštanovec, Lastovec, Lastovica, Lašča (iz Laštica, Lašte), od besede lasta al lašte Felsplatte, lastovec geschichteter Dachsteinkalk.

² Skutnik po obliki poveznjenega štulastega kotla za sir. Skutnik Rezijski. Predelski, Trentski, Krnski in dr.

³ Gorjuda iz stare sedaj opuščene planine Ograda izza časa, ko se je izgovarjal še nosnik, po listinah v posesti laškega samostana Rosazza. Istega imena sedanja Mangrtska planina, po starem Agorinda.

⁴ Vraška, po občini Vrata na Koroškem, ki je do XVII. stoletja pasla po Remšendolu do nad Rabelj.

⁵ Skažena slovenska imena na eni strani, po drugi nemška Tožasattel — V Póhah, kaže na dotikanje in križanje slovenskih in nemških pastirjev. Izvirna stara imena so le slovenska. Tor je prevod iz slov. Vrata in ne po nemški pravljici od neke Dore — Dorotea. Nemei so se na severu naselili v XVI. veku.

Mala Ruša 1922 m (Gamsspitz), na sever Bucherstelle ali In der Puchach — V Póhah.⁶

Velika Ruša, brez kote, na sever pod vrhom Gamsova Polica, na jug Dren-Dolič.

Čez Beli Potok 1669 m, škrbina Durch's Schlüchtl ali Gamstalscharte (literarno), prehod iz gorenje Mangrtske doline na sever v Torerbach in opuščeno planino Alter Tamer 985 m v Remšendolu.

Špica nad Belim Potokom 1971 m; greben na sever: Zottenkopf; Grosse Bucherspitze⁶ 2020 m; Kleine Bucherspitze 1750 m.

Skala 2122 m (Korspitz)⁶, na sever Krnica Im Kor z Moritschaibl 1580 m (Moriška planinica).

Sedelce 2030 m, prehod iz Mangrtske koč 1919 m v Kar; ronek na jug Mesnóvka, pod njo Górenji Stan 1475 m (Alter Tamer), na jugozahod Planja 1553 m, na jug vas Strmec; grapa v Mlakah izpod Nakla, pod njim staje Uhóje 1034 m, pod njim Na Škrilu, od tod steza na Koritniško koč; Melj do nad ključem Predelske ceste 845 m.

Visoka Špica 2159 m, na jug na Gladm Robu stoji Mangrtska koč 1919 m, pod njo Lašte; na sever Rateška Dnina, t. j. ves kot med Visoko Špico, Bucherspitze in Bukovnikom z Moričevo Planinico 1580 m; na sever Im Boden 1195 m.

Male Špice 2144 m, 2152 m in 2071 m (Grünspitzen); na severni plati polje Zelenice (In der Grün); greben na sever Vrh Bukovnika 2066 m; Bukovnik, gozdnat pašnik na vzhod; pod vrhom (Ratschacher Sattel 1851 m (neprehodna škrbina); na vzhod Ratschacher Gries⁸; zahodno nad njo Za Lisičem, prehod nad škrbino pod Mittagsgoglom Čez Siljico, na pašnike Rateške Dnine.

Mittagsgogel 2062 m, na vzhodnem pobočju V Pogorelcu, ronek na severovzhod do 1343 m prehod iz Mangrtske kotline Forka⁹ (Forkaspitz) 1491 m, Črni Vrh 1484 m (Kesselbühel); Turn 1966 m, na jug Schönkopf 1866 m; Breitkofel 1990 m; Ranftkofel 1890 m; Gspertor Kofel 1884 m; Schöneck 1843 m; na zahod stara planina Beim altem Tamar 985 m ali Römertalalm, napačno Weissenbacheralm.

Čez jezik¹⁰ 2100 m (Lahn- o. Zungenscharte), prehod na sever iz Mangrtske doline v Mangrtsko kotlino po Plazéh; med njimi zeleni Nosič. Južna lepa polica Velika Raván, od nje na zahod proti koči v Bregéh, pod njimi Rdeča Glava.

Strmi Nos 2197 m, sleme na severovzhod do Nosu 1903 m, pobočje na zahod: Police; na vzhod Travník, pod njim Škríle, Zagata¹¹, pod njo pašnik Mirnjak¹², pod njim Strmec. Prihod¹³ 1307 m; pod njim sedaj opuščena stara planina Tamar, sedanja planina nižje dolí: Jezerska planina 1021 m (Seealpe): Na

⁶ Prof. Gstirner je v Alp. Zeitschrift l. 1900 samovoljno prenesel ime Bucherspitze od 2020 m na 2122 m; na to kažejo imena: Bucherstelle, Puchach. Korspitz, Im Kar ali Kor, krnica.

⁷ Ronek, Abfall des Berges, pobočje za Abhang als Flanke des Berges, dočim je navzdolje der Abhang an sich.

⁹ Za Mittagsgogel rabijo Ratečanje Forka, italijanska beseda pač za razsoho na 1481 m, kakor to ime Nemci rabijo. Češki turist dr Ružička je zapisal za vrh Mittagsgogel ime Kočna; kje jo je dobil, nisem mogel poizvedeti. Od severne strani bo to ime morfološko za kot nad Áhletí držalo.

¹⁰ Jezik je podaljšek trate iz Velike Ravni, ki moli vodoravno nad plazovoma; iz njega dol Nosič In der Lahn.

¹¹ Zagata rabijo Ratečanje za Kamin, dobro terminološko ime.

¹² Mirnjak = pašnik s posutim mirom, nanesenim kamenjem.

¹³ Prihod, kamor priženejo črede, odkoder se same razidejo. Privat-kogel — nemška spačenka.

Zelji, pod njo Tékljica do Gorenjega Jezera 936 m ali Jezerce¹⁴; Spodnje Jezero 926 m; gozd v Kumlih 1005 m. Na jug: Jama in Krnica; nad njo Vrh Járečice 1980 m (ime po zahodnem pobočju), pašnik za jarčke; na jug Mali Vrh 1922 m; vzhodno Sedlo, prehod iz Jame in Krnice, Rdeča Skala 2094 m, pod njo na jug pašniki: Rihtarica, Gladki Rob, Planja, Mirnik, Jački¹⁵, do Koritniške koče na Mežavi. — Brda 1187 m; dolina Koritnice.

Čez Travnik 2173 m (Travnikscharte — Manhartscharte), turistično ime. Mali Mangrt (Rateški¹⁶ 2259 m.

Mangrt 2678 m¹⁷ (Manhart); v pobočju na sever Zelenice, v podnožju polica Ledévnice 1628 m; Mangrtska Kotlina (geogr. ime) na jug pod grebenom Na Drni, Na Lopi 2151 m; pod njo: Huda Steza, Na Ozkem.

Velika Planja, police na južnem pobočju: Gorenja, Srednja in Dolenja Planja.

Solnice¹⁸; na jug polica Kozlókva, na sever Gamsov Rob.

Huda škrbina (Böse Scharte), ime dr. Kugy-ja za neprehodno škrbino; na jug grapa V Sneg, nad njo vzhodno Goli Rob.

Mali Mangrt (Koritniški) 2366 m.¹⁹

Od Velike Planje do Zágač skupno ime: Za Magrtom, turistično Manhartgrat.

Rob nad Zágačami (sleme) 2160 m ali Rob nad Koncem (dr. Kugy-jeva skovanka Žagerca ali Žagica in Žagerca-Senke), od velike krnice na sever Zágače²⁰; pod njo stara planina V Dolu, 1365 m. Na zahod iz nje gozd Šumnice 1301 m; studenec V Proséku, na zahod Zelje; severno pod planino gozd Požgánica 1335 m; Bohinjsko Kopišče, Kamenitnica (napačno Kamnica), Suše, pobočje nad Mangrtskim jezerom; na jug konec Koritniške doline po vrsti: V Koncu, Užgana Ruša, Plánjica, Lanžev Plaz, sirarnica V Koritnici 1069 m.

V Koncu Špice²¹ ali Kotove Špice 2335 m in 2380 m; pod njimi na vzhod Rušna Planja, pod njo Veliki Vršiči, pod njimi Bršljica na planico V Ravšu.²²

Pri Banderi nad Vévnico 2351 m; od krnice pod vrhom na sever Vevnica.

¹⁴ Gorenje Jezero je danes večje od dolnjega, pred stoletjem pa je bilo manjše, radi tega staro ime Jézerce.

¹⁵ Jački, male jamice v lábori (breccia), drugod jaški, pod Prisojnikom pa spačeno v Jajčke.

¹⁶ Za 2259 m se rabi Ráteški Mali Mángrt, dočim za 2366 m vzhodno pod Mangrtom Koritniški Mali Mángrt. Freyer l. 1832 rabi ime Sebnik, ki je očitno zanešeno izpod Jaloveca: Ozebnik.

¹⁷ Kostler in Umlauf rabita Babji Zob; morfologično bi to ime veljalo le za Mali Mangrt, 2259 m, pod vrhom. Oblika Mangrt pa je prava Baba, t. j. ne stara baba in tudi ne bajeslovno baba, ampak košata gora. Dr. Peters ima l. 1855 Zebnik, kar ima Freyer l. 1832 za vrh 2259 m. Najstarejše ime iz l. 1718 Zauchenberg je iz slov. Suha. To ime pl. tant. Suše, velja nad jezerom in Poncami. Vse te premene kažejo, kako so stari viri nezanesljivi, često golo ugibanje.

¹⁸ Solnice, tu in drugod (poleg Solna Glava, Sovatna, Slatna) za vrhove, na katerih potresajo drobnici sol.

¹⁹ Po listini l. 1664 m Podgrad, tudi še poznan na Bovškem, pač za ves greben Za Mangrtom.

²⁰ Zágata = kamín, Zágače, tu in drugod, je zaprta, zagrajena dolina.

²¹ Geografično in toponomastično kaže ločiti »V Koncu Špica«, ker stoji v koncu doline, Kotova Špica, ker stoji blizu nad Rateškim Velikim Kotom. Po tem se imenuje turistiški tudi prehod 2105 m iz Planice v Koritnici: Velikikot-sattel Kotovo sedlo.

²² Ravš, Rhododendron, bavarski-tirolski iz slovenskega ruša, Pinus Mugus; pravo slovensko ime je sleč, slečje.

Strugove²³ Špice, brez kote; pod njo na vzhod Vršiči, na severozahod veliki Jagnični Prodi.

Strmi Strug 2265 m.

Škrbina Zadnja Ponca 2159 m, pod njo na vzhod Strugov Prod.

Zadnja Ponca 2234 m; pod njo na vzhod krnica Jama, pod njo: V Škednji, Zadnji Prag; pod njim izvir Nadiže nad Planico.

Srednja Ponca 2221 m, na vzhodnem temenu Planja 2227 m; v podnožju na vzhod Spodnji Grunt, nad njim Gorenji Grunt; pod Zadnjo in Sredujo Ponco na zahod iz njih: Dinji Plazi, po njimi Glava (Macesnata) v dolu Močila (studenec).

Visoka Ponca 2272 m; izpod vrha na vzhod Mokri Potok, planina Ovčja Stran 1595 m (napačno Planica Alpe).²⁴ Nad njo v pobočju Ponca kozji pašniki Siljevec, Spodnja in Gornja Siljica.

Vratilca 1840 m prehod iz Ovčje Strani v Povoje nad Mangrtsko kotlino.

Mala Ponca 1901 m (ali Pónčica); pod njo Vršiči ali Kúcerji 1614 m; pod njimi Prodi, Švabesca 1388 m, Srednje Brdo 1035 m; na severovzhod Macés-novec 1512 m; Beli Potok; V Blatah in V Zablatih na vzhod Ledina.²⁵

b) Vodovje.

Rabeljsko jezero, iz njega Jézernica (Seebach), do pritoka na levi Mrzle Vode; odtod prevzame ime Zilica, Mangrtski Potok ali Mangrtica, ki se izteka v Predilico in ta v Koritnico.

Ilovec izpod Mangrta.

Mangrtska jezera, Spodnje in Zgornje (to po starem Jezerce). Lanška jezera, spačenka iz nemškega Lahn, Belopeška prevod iz nemščine, Klanška zadnjih 50 let po posestnikih Pod Klancem. Staro domače ime Rateška jezera sedaj, ko so izgubili Ratečanje posest, ni več dobro rabno.

2. skupina:

Jalovec 2643 m.

Dolina Planica; Pri Kamnu v Podrtju 1041 m, sirarnica v Planici 1108 m Pri Tamarju, V Ravšu.

Mali Kot, zelena polica nad njim na zahod: Břkica; nad njo v kotu med Jalovcem in sedlom Ponca: Veliki Kot.

Ozebnik², velika snežena zágata (Schneecouloir), tudi Rateški ali Kranjski Žleb; kotel južno pod slemenom in vzhodno pod Jalovcem na jug: Jezerca

Jalovec 2643 m; greben na severozahod do 2290 m, brez imena; od tega grebena na jugozahod do 1922 m Vrh Prodov; v kotu Dolgi Prodi 2074 m; prehod iz njih na sever nad Jalovcem in 2290 m: Škrbina v Prode.

²³ Strug pomeni Pfosten, strm stolp.

²⁴ Siljica, večkrat v Julijskih Alpah, strmi pašniki, koder trava bujno raste, morda po rastlini silj Peucedanum. Ker pa nisem tam, kjer raste silj, nikjer zasledil tega imena. Pač pa, kjer raste visoka gorska trava za pašo, bi sodil, da pomeni bujno rast, iz siliti kvišku (?). Vse Siljice, Siljevci. etc. so res dobri pašniki za drobnico; tam se tudi lahko seže gorsko seno.

²⁵ Ob velikem deževju tvori Ledna bifurkacija, t. j. voda izteka na vzhod v Savo Dolinko, na zahod po Klancu v Jezerki Potok — Zilico in Dravo.

¹ Rateški Veliki Kot, iz njega čez sedlo prehod iz Planice v Koritnico 2105 m; Ratečanje govore: »Čez Veliki Kot«, Koritničanje: »Čez Ponco«, geogr »Kotsenke«. Na sever ob prehodu 2166 m: Špica v Planji (Ratečanje) ali Špica v Ponci (Koritničanje).

² Ozebnik tod in drugod: velika snežena zágata, Schneecouloir. Ratečanje govore: »grem čez Ozebnik na Jalovec«. Ime se prenaša tod in drugod na vrhove. Radi tega pravilnejše, mesto Vel. Ozebnik: Na Produ Špica; ime je tudi starejše.

Loški Žleb³ ali Loški Plaz, škrbina, precej težak prehod v Koritnico; pod njim na zahod pod 1922 m: Za Voglom; pod njim Platí in V Slapu; Koritnica.

Vélikí Ozebník² ali Na Prodirh Špica 2483 m (prvo Trentarji, drugo Koritničanje); krnica na jug Obilnica pod Vel. Ozebnikom in Zelenicami; klin na jugovzhod Nad Steno, na jug pod Steno samostojni: Špiček 1964 m.

Vrh Zelenic 2278 m, zahodne police Zelenice, pod njimi Veliki in Mali Turn in krnica Ozebnik.

Čez Plánjice 2185 m prehod iz Doline Zagradom v Koritnico, na zahod pod njo: V Ozebniku.

Mali Ozebnik 2324 m; škrbina Za Gradom; na vzhod Dolina za Gradom.

Pelc nad Klonicami (v Bavšici) ali Pinja (v Trenti) 2437 m; široka snežena krnica na jugozapad: Klonice; nad njimi pod Pelcem: Kucer v Klonicah; sredi snežišča skala Konj.

Vélikí Pelc ali Visoki Skutnik 2361 m; klin na vzhod Skutniki do Vršaca⁵ 2107 m; pod njim Rokavci; v kotu Velikega Pelca krnica Zágon; pod Pinjo do Vršaca police V Laštah; od Obilnice do Vršaca: Korita, na vzhod Na Starem Utru, pod njim planina Trenta 1361 m, pod njo studenec v Korenjáku, Za Podnem 975 m.

Srednji ali Mali ali Balenski Pelc 2337 m (prvi imeni v Bavšici, tretje v Trenti); krnica na zapad: Gorenji in Dolenji Pirnjevec, na zahod Plánjica.

Zadnji ali Zapotoški Pelc 2316 m; greben na vzhod: Griva 2211 m, pod njo Nogí⁶; med Vršacem 2107 m in Grivo veliki pašnik Srednjica; prehod iz Srednjice čez Jamo v Balo.

Jama (okno), na vzhod V Laštah; klin na zapad: Kucerji nad Pirnjevcem.

Nízki Vrh 2114 m; prehod iz Bale v planino Zapotok, na zahod polica Osójniki.

Špičica 2120 m, sleme na zapad: Vrh Osojnikov 1796 m, pod njim na sever Gor. in Dol. Osojniki. Opláčnica 2052 m, Veliki Pihávec 2088 m, Mali Pihávec 2072 m, Obljáček 1864 m, Črni Vrh, pod njim Bavšica. Dól pod Osojniki in pod 2172 m na jug: Stržišče, Dolič pod 2120 m, Bukovska Korita, planina Bukovec 1350 m (napačno Lukovec); pod njo grapa Kopica.

Skutnik ali Solčni Jelenk 2172 m (napačno: Veliki Jelenk); Oltar, čuklja v grebenu; Vélikí Jelenk 2120 m; na vzhod polica V Kotéh, pod njim Razor; klin na jugozapad: Mali Jelenk.

Čez Lužo, škrbina, prehod iz Zadnje Trente v Bavšico.

Zagorelec 2090 m (napačno Mali Jelenk); med Zagorelcem do Grive 2211 m Velika Planina, na južnem robu Talijanska koča (le razvaline v temelju), planina Za Pótok 1385 m, pod njo na vzhod: V Koncu 1147 m, Breg, Zadnja Trenta.

Šmihelovec 2108 m; klin na zapad Mali Šmihelovec nad planino Bukovec.

Kanja 2030 m; prehod iz planine Za Potok v planino Bukovec.

(Dalje prih.)

³ Staro ime, glej Tominšek k Pl. V. XI. str. 175, in Trentar XIII. 69.

⁴ Pisavo »Belec« in tolmačenje iz »bel« so zanesli češki turisti. Pelc tu in drugod pomeni vstromljene pečnate stene, k glagolu peliti, spannen, nemški Prallspitz, v bavarščini morfološko odgovarja Polln.

⁵ Vršac Trentski za razloček od Vršac Plazki 1866 m, Vršac nad Komno 2234 m in Vršac Zadnjiški 2194 m.

⁶ Trentarji rabijo plur. nogí (za nogé), tudi snegí (za veliko snegá).

OBZOR IN DRUŠTVENE VESTI

Anketa Direkcije drž. železnic. — Dne 6. decembra 1928 se je vršila na Direkciji drž. žel. v Ljubljani anketa za novi vozni red 1929/1930. Na tej anketi je bilo zastopano tudi Slovensko Planinsko Društvo, ki je stavilo razne predloge za izboljšanje zvez osebnih vlakov ter za olajšave. Nujno je predlagalo, naj se takoj vzpostavi zveza od vlaka št. 515 iz Poljčan do Zreč. Temu predlogu pa Direkcija vsled prekratkega presledka med vlaki št. 8231 in 8234 ni mogla ugoditi. Iz istega razloga se je zavrnila prošnja za podaljšanje trase vlaka št. 8236 do Zreč; vzpostavila pa se bo zveza ob sobotah, nedeljah in praznikih na vlak št. 526.

Drugi predlog, ki ga je stavilo SPD, naj ima izletn. vlak št. 920 zvezo do Planice, je bil sprejet. Ravnotako se bo vzpostavila zveza od vlaka št. 914 do Dovja-Mojstrane. Vlak št. 8618 se bo položil pozneje in bo imel celo leto zvezo na vlak št. 2. Iz Planice bo imel prvi vlak št. 8611 v poletnem času zvezo na potniški vlak št. 911, v zimskem času pa na vlak št. 1.

Nadalje je predlagalo SPD., da se izposluje znižana vožnja za izletnike tudi za relacijo Ljubljana-Tržič. — Termin za nošenje smuške opreme v kupeje naj se podaljša.

Zastopnik tujskoprometne zveze Maribor je stavil k že navedenim predlogom še sledečega: izposlujejo naj se za bodočo sezijo sigurno tudi za Maribor izletniške karte po polovični ceni, češ, te karte so se v pretekli seziji iz neznanega razloga odvzele. Izletniške karte naj se dovolijo ob sobotah, nedeljah, praznikih in dnevih pred prazniki tudi pri rednih vlakih vsaj za progo Maribor-Prevalje.

Petdesetletnica Avstrijskega Alpskega Kluba se je obhajala pretekli mesec, brez hrupnih slavnosti, a z resnimi pogledi okrog sebe in v sebe. Kak je bil značaj teh spominskih dni, vidimo jasno iz slavnostne številke klubovega časopisa za mesec december 1928 (»Oesterreichische Alpenzeitung«, 50. letnik, št. 1080). Številko krasijo 4 lepe slike, kako je izpeljana tovorna vzpenjača do zavetišča Adlersruhe na Grossglocknerju; članki pa kažejo razvoj planinstva in planinskega mišljenja v zadnjih 50 letih ali pa rešujejo načelne, globoke probleme, ki vstajajo za planinstvo v napredovanju in borbah človeštva; možato zavzemajo svoje stališče napram novemu državnemu položaju, ki je nastal iz planinstvo po svetovni vojski, z novimi mejami, potegnjenimi čez sredo gorovja; največkrat uhaja pogled na južno Tirolsko. Sloviti H. Hoek pravi v uvodni pesmi »Planinsko spominjanje«: »Ko žariš v ognjih, ki pečejo in mučijo; čistejšega in tršega naj te jeklenijo!«. — Spominski pregled o petdesetletnem delovanju je spisal veleturist in izborni pisatelj Dr. Henrik Pfannl; on razume »današnjo mladino, ki ljubi gore z navdušenjem, kakor še nobena pred njo«, a on tudi pozivlja to mladino, naj posvečuje vse sile uma in srca vsednevni delu. — Franc Kleinhans razpravlja o alpinizmu ter razvoju zavesti in prihaja do zaključka: »Planine so simbol naloge, ki je človeštvu dana: da so posredovalke med visokim in nizkim«. — Frido Kordon govori o razvoju planinskega tovarištva do domovinske in narodske ljubezni; »Nobena stvar na svetu ne zasluži večje cene nego zvestoba!« — Splošno aktualna sta članka: »Alpinski pojem o težkoči v toku časa (Wiljem Welzenbach) in »Strah — pogum — radost« (E. G. Lammer), ki ju bo kazalo o priliki i za nas posneti v glavnih potezah. Ostali članki so referatnega značaja; med pisatelji je tudi agilni urednik lista, Dr. Fr. Rudovsky.

Nova knjiga o naših Alpah. — Slovensko Planinsko Društvo naznanja svojim članom, da bo izšla meseca avgusta t. l. na Dunaju nova knjiga »Der Hoehntourist« dr. Paula Kalteneggerja. V tej knjigi se popisujejo

poleg Karnskih in Predalp ter Lienških Dolomitov in nekaj štajerskih gora, v glavnem Julijske in Kamniške - Savinjske Planine. Cena knjigi bo 18.— S v knjigarnah. SPD pa jo svojim članom nabavi po ca 100.— Din, to je po isti ceni, kakor jo dobijo člani D. u Oe. A. V. Naročila sprejema pisarna SPD v Ljubljani, Frančiškanska ulica 10/I (dvorišče). Treba je obenem z naročilom položiti naplačilo v znesku Din 50.—; ob sprejemu knjige se bo plačala druga polovica celotne cene. Čas, do katerega se sprejemajo naročila, bomo še naznanili.

Planinski koledar za leto 1929. — Založnik poroča, da koledarja ni pošiljal starim naročnikom, ker so se mnogi preselili in mu niso znani novi naslovi. Tisti, ki so koledar prevzeli, se prosijo, naj ga nemudoma plačajo; založnik mora poravnati nabavne stroške. Če ne bo zmožni niti teh, potem se ne čudite, ako v prihodnjem letu ne bo več planin. koledarja. Cena koledarju je po pošti Din 29 —; dobi se pri založniku Brunon Rotter, Maribor, Krekova ulica 5.

V nabavo. — Slovensko Planinsko Društvo naznanja, da je dospela nova pošiljatev Planinskega koledarja. Kdor reflektira nanj, naj si ga preskrbi takoj, ker bo zaloga kmalu pošla. — Sprejeli smo tudi že nove znake za smučski odsek SPD., ki so zelo lični; dobijo se v pisarni SPD, Frančiškanska ulica 10./I. (dvorišče).

»Naša domovina« se imenuje časopis, ki ga kot svoj organ izdaje »Ferialni Savez«. Izhaja v Zagrebu mesečno, izvzemši velike počitnice, in stane na leto za člane Din 40.— za nečlane Din 50.—. Časopis prinaša razen društvenih zadev in obvestil zlasti opise krajinskih in drugih lepot naše domovine, z mnogobrojnimi slikami; posebno mnogo jih je navadno z našega morja.

Poziv naročnikom. — Vsakemu naročniku, ki pridobi 10 novih naročnikov »Plan. Vestnika«, bo Osrednji Odbor SPD v Ljubljani, bržko sprejme naročnino teh novih naročnikov, brezplačno poslal na željo katerikoli še nerazprodan starejši letnik našega »Vestnika« ali pa ga oprostil naročnine za tekoče leto.

Naše slike: Ob solnčnem zahodu na Uskovnici. Turist, ki hodi poleti na Triglav preko Uskovnice, ni kar nič zadovoljen, da mora prehoditi dolga senožeta, predno dospe v višje ležeče Čiprje — kamor ga mamljivo vabi hladnejši gorski zrak. Nasprotno pri smučarju! Na prostranih snežnih poljih in valovitem terenu najde polno prilike, da uveljavi svoje tehnično znanje in da napase lepot željno dušo na prizorih, ki jih nudi le zima v gorah. R.

Obvestilo. — Ta številka se je zaradi priloge (slike) zakesnila.

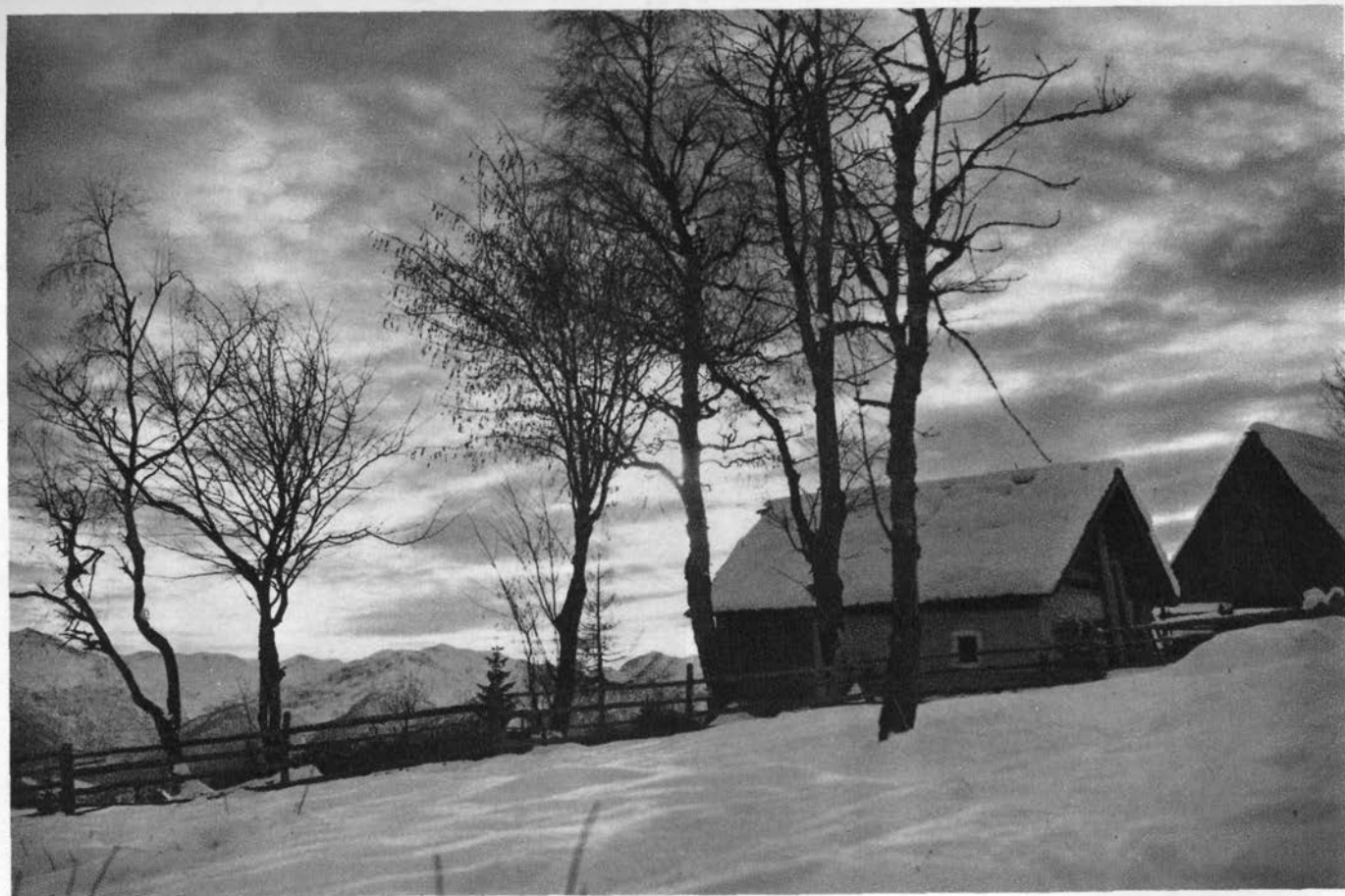

Vsebina: Nov razmah tujskega prometa in turizma v Kamniških-Savinjskih Alpah (str. 25). — Jos. Vandot: Prisojnikovo kraljestvo (str. 28). — M. Kajzelj: Na Škrlatico v zimskem snegu (str. 33). — Dr. Jakob Prešeren: Odlonki iz vojnega dnevnika (str. 35). — Rado Pavlič: Čez Karavanke na Visoke Ture (str. 38). — Dr. H. Tuma: Imenoslovje Julijskih Alp (str. 42). — Obzor in društvene vesti: Anketa Direkcije drž. železnic. Petdesetletnica Avstrijskega Alpskega Kluba. Nova knjiga o naših Alpah (str. 47) Planinski koledar za leto 1929. »Naša domovina«. Poziv naročnikom (str. 48). — Naše slike: (na prilogi): Ob solnčnem zahodu na Uskovnici.

»Planinski Vestnik« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40.- Din, za inozemstvo 60.- Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru S. P. D. v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomižšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tomižšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).

Ob solněnem zahodu na Uskovnici

Fot. prof. Janko Ravnik

Na Triglavu (2863 m)

Fot. Ivan Tavčar